

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

11 päivänä joulukuuta 2003 *

Asiassa T-56/99,

Marlines SA, kotipaikka Monrovia (Liberia), edustajanaan asianajaja
D. G. Papatheofanous, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään D. Triantafyllou ja R. Lyal,
prosessiosoite Luxemburgissa,

vastajana,

jossa kantaja vaatii EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/34.466 Kreikan lauttaliikenne) 9 päivänä joulukuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/271/EY (EYVL 1999, L 109, s. 24) kumoamista,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. D. Cooke sekä tuomarit
R. García-Valdecasas ja P. Lindh,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.7.2002 pidetyssä suullisessa
käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian perustana olevat tosiseikat

- 1 Kantaja Marlines SA on lauttaliikenneyhtiö, joka tarjoaa matkustajien ja ajoneuvojen kuljetuspalveluja kreikkalaisen Patraksen sataman ja italialaisen Anconan sataman välillä.
- 2 Lauttoja käyttäneen henkilön vuonna 1992 tekemän kantelun johdosta, jonka mukaan lauttaliikenteen hinnat olivat hyvin samanlaiset Kreikan ja Italian välisillä reiteillä, komissio suoritti perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan yksityiskohtaisesta soveltamisesta meriliikenteeseen 22 päivänä joulukuuta 1986

annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4056/86 (EYVL L 378, s. 4) 18 artiklan 3 kohdan mukaisesti tarkastukset kuuden lauttaliikenteen harjoittajan tiloissa, joista viisi sijaitsi Kreikassa ja yksi Italiassa.

- 3 Komissio aloitti muodollisen tutkintamenettelyn 21.2.1997 lähettämällä väitetiedoksiannon yhdeksälle Kreikan ja Italian välillä liikennöivälle yhtiölle, kantaja mukaan lukien.
- 4 Komissio teki 9.12.1998 päätöksen 1999/271/EY EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan mukaisesta menettelystä (IV/34.466 Kreikan lauttaliikenne) (1999, L 109, s. 24; jäljempänä päätös).
- 5 Päätös sisältää seuraavat säännökset:

”1 artikla

1. Minoan Lines, Anek Lines, Karageorgis Lines, Marlines SA ja Strintzis Lines ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa sopimalla Patraksen ja Anconan välisten ro-ro-lauttaliikennepalvelujen hinnoista.

Näiden rikkomusten kesto on ollut seuraava:

- a) Minoan Lines ja Strintzis Lines 18 päivästä heinäkuuta 1987 heinäkuuhun 1994;

- b) Karageorgis Lines 18 päivästä heinäkuuta 1987 27 päivään joulukuuta 1992;
- c) Marlines 18 päivästä heinäkuuta 1987 8 päivään joulukuuta 1989;
- d) Anek Lines 6 päivästä heinäkuuta 1989 heinäkuuhun 1994;

2. Minoan Lines, Anek Lines, Karageorgis Lines, Adriatica di Navigazione SpA, Ventouris Group Enterprises SA ja Strintzis Lines ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa sopimalla Patras–Bari/Brindisi-reiteillä sovellettavista kuorma-autotaksoista.

Näiden rikkomusten kesto on ollut seuraava:

- a) Minoan Lines, Ventouris Group Enterprises SA ja Strintzis Lines 8 päivästä joulukuuta 1989 heinäkuuhun 1994;
- b) Karageorgis Lines 8 päivästä joulukuuta 1989 27 päivään joulukuuta 1992;
- c) Anek Lines 8 päivästä joulukuuta 1989 heinäkuuhun 1994;

- d) Adriatica di Navigazione SpA 30 päivästä lokakuuta 1990 heinäkuuhun 1994.

2 artikla

Määrätään 1 artiklassa todetusta rikkomisesta seuraavat sakot:

- Minoan Lines, 3,26 miljoonan ecun sakko

- Strintzis Lines, 1,5 miljoonan ecun sakko

- Anek Lines, 1,11 miljoonan ecun sakko

- Marlines SA, 0,26 miljoonan ecun sakko

- Karageorgis Lines, 1 miljoonan ecun sakko

- Ventouris Group Enterprises SA, 1,01 miljoonan ecun sakko

— Adriatica di Navigazione SpA, 0,98 miljoonan ecun sakko

— —.”

6 Päätös on osoitettu seitsemälle yritykselle: Minoan Lines, kotipaikka Iraklion, Kreetta (Kreikka) (jäljempänä Minoan), Strintzis Lines, kotipaikka Pireus (Kreikka) (jäljempänä Strintzis), Anek Lines, kotipaikka Hania, Kreetta (jäljempänä Anek), Marlines SA, kotipaikka Pireus (jäljempänä kantaja), Karageorgis Lines, kotipaikka Pireus (jäljempänä Karageorgis), Ventouris Group Enterprises SA, kotipaikka Pireus (jäljempänä Ventouris Ferries) ja Adriatica di Navigazione SpA, kotipaikka Venetsia (Italia) (jäljempänä Adriatica).

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

7 Kantaja on nostanut kanteen, joka on saapunut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 25.2.1999 ja jossa kantaja vaatii päätöksen kumoamista.

8 Kantaja on samana päivänä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen jättämälläan erillisellä asiakirjalla vaatinut, että riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanoa lykätään. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti on 21.6.1999 antamallaan määräyksellä hylännyt tämän vaatimuksen ja määrännyt, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

9 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja prosessinjohtotoimenpiteenä pyytää komissiota vastaamaan kirjallisesti yhteen kysymykseen ja toimittamaan eräitä asiakirjoja. Komissio noudatti näitä pyyntöjä asetussa määräajassa.

- 10 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 2.7.2002 pidetyssä istunnossa.
- 11 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- ottaa kanteen tutkittavaksi
 - kumoaa päätöksen
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 12 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- hylkää kanteen
 - velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

- 13 Kantaja esittää kumoamista koskevien vaatimustensa tueksi yhden kanneperusteen, jonka mukaan tosiseikat on arvioitu virheellisesti, mikä on johtunut siitä, että asiakirjoja, joita komissio käyttää todisteina sen osallistumisesta päätöksessä tarkoitettuun kartelliin, on arvioitu väärin.

Asianosaisten lausumat

- 14 Kantaja toteaa, että se ei ole milloinkaan halunnut ottaa osaa keskusteluihin kuljetusmaksuista muiden reitillä Patras–Ancona liikennöivien yhtiöiden kanssa ja väittää, että se ei ole näin tehnyt. Kantaja lisää, että kun otetaan huomioon sen hyvin pieni koko ja vähäinen kaupallinen painoarvo, sillä ei ole valtaa tehdä sopimuksia hinnoista kilpailijoidensa kanssa. Se muistuttaa lisäksi, että sillä ei ole omaa alusta, ja väittää, että varustamot, joiden aluksia se hallinnoi, eivät ole milloinkaan valtuuttaneet sitä tekemään tällaisia sopimuksia.
- 15 Täsmällisemmin kantaja huomauttaa, että kysymyksessä olevana ajanjaksona (1987–1989) se on noudattanut itsenäistä kauppapolitiikkaa, joka eroaa muiden liikennöitsijöiden noudattamasta. Vuonna 1987 se sovelsi 50 prosentin alennusta, kun taas vuonna 1988 tämä alennus oli 10 prosenttia ja vuonna 1989 5 prosenttia. Se korostaa, että nämä alennukset mainittiin selvästi kunkin vuoden lokakuussa eurooppalaisissa matkatoimistoissa jaettavissa mainosesseiteissä.
- 16 Kantaja toteaa seuraavaksi, että se ei ole milloinkaan lähettänyt muille yhtiöille asiakirjoja hyväksyäkseen viimeksi mainittujen kannan kuljetusmaksujen osalta ja arvostelee komissiota siitä, että se on perustanut harkintansa pelkästään vain hyvin vähäiseen määrään asiakirjoja, jotka muut yhtiöt lähettivät faksina kantajalle ilman, että sillä olisi mitään muita todisteita siitä, että kantaja olisi hyväksynyt sopimuksen tekemisen. Tältä osin kantaja muistuttaa, että vaikka komissio suorittikin perinpohjaisen tarkastuksen, se ei löytänyt ainoatakaan kantajan lähettämää asiakirjaa. Pelkästään se, että kantaja on vastaanottanut joukon muiden yhtiöiden lähettämiä teleksejä ei riitä osoittamaan, että se olisi osallistunut mahdollisiin hintoja koskeviin sopimuksiin ja näin etenkin, koska kantajan mukaan kaikkien kuljetusyhtiöiden ja kauppayhtiöiden välillä on yleinen käytäntö vaihtaa hintoja ja myynnin ja kuljetuksen ehtoja koskevia tietoja. Lopuksi kantaja on väittävänsä mukaan jättänyt täysin huomiotta vastaanottamansa kirjeet ja faksit.

- 17 Kantaja korostaa lopuksi, että minkään asiakirja-aineistossa olevan seikan perusteella ei voida näyttää toteen, että sillä olisi ollut aikomus tehdä yhteistyötä muiden markkinoiden toimijoiden kanssa.
- 18 Komissio kiistää tämän ainoan kanneperusteen perusteltavuuden ja huomauttaa, että päätöksessä mainitaan yksityiskohtaisesti ne todisteet, joiden nojalla se on voinut päätellä, että kantaja osallistui kartelliin. Kysymys on kahdeksasta kartelliin osallistuneiden yhtiöiden välillä 15.3.1989 ja 22.9.1989 välisenä aikana vaihdetusta asiakirjasta. Pääosassa tapauksia kantajan syyllisyyden osoittavat asiakirjat ovat sille toimitettuja teleksejä ja kirjeitä.
- 19 Komissio pitää lisäksi virheellisenä kantajan väitettä siitä, että se ei olisi milloinkaan osallistunut kokouksiin tai lähettänyt minkäänlaisia asiakirjoja, jotka todistaisivat, että se hyväksyi Patraksen ja Anconan välisten ro-ro-lauttapalveluiden hintoja koskevat sopimukset ja osallistui niihin, sillä koska sopimuksen ei tarvitse välttämättä täyttää tiettyä muotoa ollakseen EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) vastainen, sopimuksesta ilmoittaminen osapuolille ja sen hiljainen hyväksyminen ovat seikkoja, jotka osoittavat perustamissopimuksen 85 artiklan vastaisen sopimuksen olemassaolon (asia C-277/87, Sandoz prodotti farmaceutici v. komissio, tuomio 11.1.1990, Kok. 1990, s. I-45). Komissio lisää, että hiljaistakin hyväksymistä voidaan, kun irtisanoutumista ei ole esitetty, pitää kielletyn sopimuksen hyväksymisenä ja osallistumisena siihen (asia T-141/89, Tréfileurope v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-791, 85 kohta) ja että se voi pitää todisteena yrityksen menettelystä kolmansien välistä kirjeenvaihtoa (yhdistetyt asiat 40/73–48/73, 50/73, 54/7–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Suiker Unie ym. v. komissio, tuomio 16.12.1975, Kok. 1975, s. 1663, 164 kohta).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 20 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteeksi sille, että sopimuksen katsotaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla

olevan olemassa, riittää, että mukana olevat yritykset ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa käyttäytyä markkinoilla tietyllä tavalla (ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot asioissa 41/69, Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 661, Kok. Ep. I, s. 455, 112 kohta; yhdistetyt asiat 209/78–215/78 ja 218/78, Van Landewyck ym. v. komissio, tuomio 29.10.1980, Kok. 1980, s. 3125, Kok. Ep. V, s. 355, 86 kohta; asia C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4125, 130 kohta; em. asia Tréfileurope v. komissio, tuomion 95 kohta ja yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok. 2000, s. I-491, 958 kohta).

- 21 Tällaisen sopimuksen ei tarvitse välttämättä noudattaa tiettyä muotoa, kirjallista tai suullista, eikä sen tarvitse olla määrättyjen sääntöjen alainen. Sopimuksesta ilmoittaminen osapuolille ja sen hiljainen hyväksyminen ovat seikkoja, jotka osoittavat perustamissopimuksen 85 artiklan vastaisen sopimuksen olemassaolon (ks. vastaavasti em. asia Sandoz prodotti farmaceutici v. komissio, tuomion 11 kohta). Hiljaistakin hyväksymistä voidaan, kun irtisanoutumista ei ole esitetty, pitää kielletyn sopimuksen hyväksymisenä ja osallistumisena siihen (ks. vastaavasti em. asia Tréfileurope v. komissio, tuomion 85 kohta).
- 22 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio pitää päätöksen 1 artiklan mukaan toteen näytettynä, että kantaja rikkoi perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa sopimalla muiden yhtiöiden kanssa Patraksen ja Anconan välisiin ro-ro-lauttaliikennepalveluihin 18.7.1987–8.12.1989 sovellettavista hinnoista.
- 23 Komission mukaan näyttönä siitä, että kantaja osallistui kartelliin ajanjaksona 1987–1989, ja siitä, että se hyväksyi suullisesti tai hiljaisesti kyseiset sopimukset, ovat 15.3.1989 lähetetty teleksi, 12.6.1989 lähetetty faksi ja teleksit, jotka on lähetetty 20.6.1989 (kaksi teleksiä), 22.6. (kaksi teleksiä), 30.6., 6.7., 14.7., 17.7. ja 22.9.1989. Kuten päätöksessä täsmennetään (118 perustelukappale), kantaja mainitaan kirjallisissa todisteissa viimeisen kerran Anekin sille 22.9.1989 lähettämässä teleksissä. Ei ole mitään todisteita siitä, että kantaja olisi osallistunut muihin neuvotteluihin muiden yhtiöiden kanssa sen paremmin kuin on todisteita siitäkään, että se olisi myöhemmin osallistunut päätöksessä tarkoitettuun kartelliin.

- 24 Kantaja väittää, että nämä komission hallussa olevat asiakirjat eivät riitä osoittamaan, että se osallistui kartelliin.

1) Komission hallussa olevien todisteiden tarkastelu

a) Teleksi 15.3.1989 (päätöksen 9–12 perustelukappale)

- 25 Kysymys on Minoanin Anekille 15.3.1989 lähettämästä teleksistä, jonka sisältö on seuraavanlainen:

”Pahoittelemme, että koska kieltäydytte hyväksymästä täysin aiemmassa teleksissämme, viite nro 281, 27.2.1989 tekemiämme ehdotuksia, emme ole ainakaan toistaiseksi voineet tehdä kattavampaa sopimusta, josta olisi erittäin suurta hyötyä meille kaikille — —

Viittaamme tietysti päätökseenne hylätä ehdotuksemme, jotka koskivat yhteisen hintapolitiikan määrittelyä reitille Patras–Ancona; pyydämme, että suhtautuisitte ymmärtäväisesti jäljempänä esittämiimme kannanottoihin, jotka ovat vastaus näkemykseenne, jonka mukaan ette voi hyväksyä tavarankuljetusajoneuvojen voimassa olevia tariffeja vuodeksi 1989 eikä tulevan vuoden 1990 hintapolitiikkaa voida määritellä välittömästi (äskettäisen teleksinne 3 ja 4 kappaleet).

1. Emme usko, että kuljetusliikkeiden kanssa mahdollisesti tekemänne sopimukset voisivat estää teitä hyväksymästä kuorma-autoille jo vuodeksi 1989 voimassa olevaa kuljetusmaksua ja näin sen vuoksi, että yritystemme pitkä kokemus on

vakuuttanut meidät siitä, että tämän tyyppisille sopimuksille, jos ne todella tehdään, ei ole ominaista niiden kesto, eikä niiden noudattaminen, pääasiallisesti kuljetusliikkeiden osalta...

Lisäksi tiedätte varmaankin, että kaikki reitillä Patras–Ancona liikennöivät varustamot ovat kolmen viime kuukauden aikana sopineet yhdessä tavarankuljetusajoneuvojen kuljetusmaksuihin tehtävistä kahdesta muutoksesta, jotka merkitsevät yhteensä lähes 40 prosentin korotusta, mikä ei ole kuitenkaan aiheuttanut minkäänlaista levottomuutta ajoneuvojen kuljettajien keskuudessa tai vaikeuksia heidän kanssaan.

2. On täysin mahdollista päättää välittömästi vuoden 1990 hintapolitiikasta ilman, että yrityksenne pitää tätä toimenpidettä sopimattomana ja näin on seuraavista syistä:

- a) Ennen kuin pääsisimme mahdolliseen sopimukseen muiden reitillä liikennöivien varustamoiden kanssa, aluksenne — ohjelmanne mukaisesti — olisivat jo aloittaneet toimintansa.
- b) Muiden asianomaisten kanssa määritetystä vuoden 1988 hintapolitiikasta on päätetty 18.7.1987 tavanomaisen käytännön mukaan.
- c) Ilmoitamme hintapolitiikastamme ulkomaisille yhteistyökumppaneillemme aina edeltävänä kesänä. Ainoastaan ranskan- ja italiankieliset esitteet — näiden markkinoiden erityisyyden vuoksi — lasketaan liikkeelle talvea lähestyttäessä.

Lopuksi uskallamme toivoa, että voisitte tarkistaa uudelleen meille hiljattain esittämiänne käsityksiä, ja olemme iloisia, jos edellä esitetystä on teille tässä suhteessa apua.”

- 26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että tämä asiakirja on selvä näyttö siitä, että Minoan pyrki suostuttelemaan Anekin liittymään kuljetuspalveluihin sovellettavia hintoja koskevaan yhteiseen politiikkaan, kartelliin, joka toteutettiin ainakin 18.7.1987 lukien reitillä Patras–Ancona liikennöivien yhtiöiden välillä.
- 27 Kantaja korostaa, että koska tämä teleksi ei sisällä mitään viittausta kantajaan vaan pelkästään yleisen viittauksen ”muihin asianomaisiin”, komission ei pitäisi päätellä pelkästään sillä perusteella, että kantaja liikennöi samalla reitillä, että tämä yleinen viittaus ”aivan ilmeisesti sisältää” kantajan.
- 28 Koska tässä asiakirjassa ei nimenomaisesti mainita kantajaa, se yksin ei ole näyttö siitä, että kantaja osallistui kartelliin vuodesta 1987 lukien. On kuitenkin muistettava, että todisteita ei pidä arvioida erikseen vaan kokonaisuutena (48/69, ICI v. komissio, tuomio 14.7.1972, Kok. 1972, s. 619, Kok. Ep. II, s. 25, 68 kohta; asia T-141/94, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 11.3.1999, Kok. 1999, s. II-347, 175 kohta ja em. asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 2062 kohta). Tältä osin on huomattava, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa 15.3.1989 lähetetyssä teleksissä kuvatut reitillä Patras–Ancona liikennöivien yhtiöiden menettelytavat eivät ole erillinen seikka, vaan ne liittyvät sellaiseen menettelyjen kokonaisuuteen, johon viitataan myöhemmissä asiakirjoissa, joita kantaja ei kiistä vastaanottaneensa ja joita tarkastellaan jäljempänä.

b) Faksi 12.6.1989 (päätöksen 14 perustelukappale)

- 29 Kysymys on Strintzisin Anekille, Karageorgisille, Minoanille ja kantajalle 12.6.1989 lähettämästä teleksistä. Teleksin laatija toteaa seuraavasti: ”Ohessa liitteenä kuljetusmaksut reitillä Patras-Igoumenitsa-Korfu-Ancona vuodeksi 1990. Hintalaskelmissa noudatettiin äskettäin lähetettyjä teleksejä, joissa kaikki yhtiöt sopivat noudattavansa yhteistä hintapolitiikkaa”. Kuten päätöksen 14 perustelukappaleessa todetaan, tässä faksissa ilmoitetaan matkustajiin ja ajoneuvoihin sovellettavat hinnat ja alennukset sekä satamamaksut Kreikan drakmoina ja kymmenenä muuna valuuttana.
- 30 Koska kantaja oli tämän faksin vastaanottaja ja koska se ei kiistä vastaanotaneensa sitä, ja kun ei ole olemassa mitään todisteita siitä, että se olisi irtisanoutunut sopimuksen kohteesta, komissio saattoi perustellusti katsoa, että tämä asiakirja oli todiste sen osallistumisesta kartelliin faksin päiväyksen ajankohtana eli 12.6.1989. Käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteissa ja kun otetaan huomioon edellä tarkasteltujen välittömien ja yhdenmukaisten asiakirjatodisteiden määrä, jotka osoittavat kantajan osallistuneen kartelliin, kantaja ei voi vedota siihen, että se ei ole allekirjoittanut todistusta tämän asiakirjan vastaanottamisesta, vaikka sen lähettäjä nimenomaisesti tätä vaati. Hiljaistakin hyväksymistä voidaan, kun irtisanoutumista ei ole esitetty, pitää kielletyn sopimuksen hyväksymisenä ja osallistumisena siihen (ks. vastaavasti em. asia Tréfileurope v. komissio, tuomion 85 kohta).

c) Kaksi teleksiä 20.6.1989 ja kaksi teleksiä 22.6.1989

- 31 Kysymys on ensiksi teleksistä, jonka viite on D1193/PS/AE ja jonka Minoan lähetti 20.6.1989 Karageorgisille, Strintzisille ja kantajalle ilmoittaakseen näille matkustajiin ja kaikkiin ajoneuvotyyppeihin 1.1.–31.12.1990 sovellettavista kuljetusmaksuista. Teleksin laatija kirjoittaa seuraavasti: ”Toistamme teille

suullisesti ilmaisemamme näkökohdat yhteisestä matkustajien sekä kaikkien ajoneuvotyyppien kuljetusmaksusta reitillä Patras–Igoumenitsa–Korfu–Ancona.” Tämä teleksi oli liitteenä Minoanin Anekille 22.6.1989 lähettämässä teleksissä, jonka laatija totesi seuraavaa: ”Lähetämme teleksin, jonka olemme vaihtaneet muiden yritysten kanssa ja joka on yhdenmukainen teille tänään ilmoittamamme kanssa. Teleksi sisältää vastauksen, jonka annoitte meille suullisesti.”

- 32 Toiseksi kysymys on teleksistä, jonka viite on D1194/PS/AB ja jonka Minoan lähetti myös 20.6.1989 Karageorgisille, Strintzisille ja kantajalle ja jossa Minoan ehdottaa, että maanantaista 26.6.1989 lukien sovellettaisiin samaa kuljetusmaksua kuin Anekin ilmoittama, ja täsmentää, että kuhunkin ajoneuvoluokkaan sovellettavat uudet kuljetusmaksut, joissa oli otettu huomioon koko joukko seikkoja, jotka sisältyivät ilmoitettuihin hintoihin tai eivät sisältyneet niihin, kuten kuljettajien hytit ja ateriat sekä suoritukset kolmansille, kuten agenteille ja työvoimalle Patraksessa. Tämä teleksi oli liitteenä Minoanin 22.6.1989 Anekille lähettämässä teleksissä, jonka laatija toteaa seuraavaa: ”Tiedoksenne ja kaikkien erehdysten välttämiseksi jäljempänä kuorma-autojen kuljetusmaksut, jotka tulevat voimaan 26.6.1989 lukien.”

d) Teleksi 30.6.1989

- 33 Kysymys on Minoanin Karageorgisille, Strintzisille ja kantajalle 30.6.1989 lähettämästä teleksistä, jonka laatija viittaa aiempaan 20.6.1989 lähetettyyn teleksiin, jonka viite oli D1193/PS/AE, ja toteaa seuraavaa: ”Otsikossa mainitun [20.6.1989] lähetetyn teleksin mukaan Anekin olisi pitänyt vastata neljälle yrityksellemme 28.6.1989 mennessä”. Koska Anek ei ollut vielä vastannut, Minoan ehdotti tämä teleksin vastaanottajille ja siis myös kantajalle seuraavaa: ”Ammatilliset velvollisuutemme huomioon ottaen ehdotamme kuljetusmaksun ilmoittamista sopimiemme periaatteiden mukaisesti. Toivomme, että Anek,

kunhan se sopivaksi katsoo, noudattaa yhtä järkevää politiikkaa kuin meidän politiikkamme. Siinä tapauksessa, että Anek myöhemmin ilmoittaa ehdotetusta poikkeavan hinnan, kukin yrityksistämme on vapaa julkaisemaan hintansa painattaessaan luettelonsa. Jos olette eri mieltä edellä esitetystä, ehdotamme, että yrityksemme eivät ole enää välittömästi sidottuja edellä mainittuihin sopimuksiin ja että tämän jälkeen kukin toimii oman harkintansa mukaisesti.— — Pyydämme teitä ystävällisesti vastaamaan viimeistään 3.7., koska Minoanin on ilmoitettava kuljetusmaksunsa 5.7.1989 mennessä”.

34 Koska kantaja oli tämän faksin vastaanottaja ja koska se ei kiistä vastaanotaneensa sitä, ja kun ei ole olemassa mitään todisteita siitä, että se olisi irtisanoutunut sopimuksen kohteesta, komissio saattoi perustellusti katsoa, että nämä asiakirjat olivat todisteita sen osallistumisesta kartelliin kesäkuussa 1989.

35 On huomattava, että 30.6.1989 päivätyin teleksin laatija viittaa ”neljään yritykseen”. Kuten komissio korostaa, tämä ilmaisu paljastaa, että kantaja kuului kartelliin vielä kesäkuussa 1989. Nimenomainen maininta siitä, että jos asiasta on erimielisyyttä, kunkin yhtiön itsenäisyys palautuu ja ne ovat vapaita julkaisemaan hintansa, osoittaa, miten kantaja ja muut yhtiöt olivat siihen mennessä (30.6.1989) sitoutuneet hintapolitiikkaan, jolla oli yhteinen perusta ja ennalta vahvistettu muutosmarginaali. Näissä olosuhteissa ja koska ei ollut mitään irtisanoutumistoimenpidettä ja kun otetaan huomioon, että kantaja vastaanotti jatkossakin samanlaisia teleksejä, kuten jäljempänä esitetään, kantaja ei voi väittää, että se, että komissiolla ei ole jäljennöstä kantajan Minoanille antamasta vastauksesta, vaikka Minoan vaatikin teleksinsä vastaanottajia ilmoittamaan mahdollisen erimielisyytensä, heikentäisi edellä esitettyä päätelmää.

e) Teleksi 6.7.1989 (päätöksen 13 perustelukappale)

36 Kysymys on Anekin Minoanille 6.7.1989 lähettämästä teleksistä, joka on annettu tiedoksi Karageorgisille, Strintzisille ja kantajalle ja jossa Anek toteaa seuraavaa:

”Vastauksena meille lähettämäänne teleksiin ilmoitamme seuraavaa: suostumme siihen, että kaikki viisi yhtiötä ottavat käyttöön yhdenmukaisen tariffiin matkustajaliikenteeseen reitillä Patras–Ancona — —.”

- 37 Tästä asiakirjasta ilmenee, että Anek piti kantajaa yhtenä kartelliin kuuluvasta ”viidestä yhtiöstä”. Konteksti, johon tämä teleksi liittyy, ei jätä mitään epäilystä siitä, että kantaja osallistui siihen, koska neljä teleksin vastaanottajayhtiötä ovat myös aiemman 30.6. lähetetyn teleksin vastaanottajia, jotka päättivät soveltaa sopimusta ilman Anekia.

f) Teleksi 14.7.1989

- 38 Kysymys on Anekin 14.7.1989 Strintzisin lähettämästä teleksistä, josta jäljennös annettiin tiedoksi Karageorgisille, Minoanille ja kantajalle ja jossa Anek vahvisti neljälle muulle yhtiölle hyväksyvänsä ”ehdotetut tariffit reitille Patras–Igoumenitsa–Korfu–Ancona yhteisestä tariffipolitiikasta tehdyn päätöksen perusteella”.

g) Teleksit 17.7.1989 ja 22.9.1989

- 39 Kysymys on yhtäältä Strintzisin 17.7.1989 Anekille, Karageorgisille, kantajalle ja Minoanille lähettämästä teleksistä ja toisaalta Anekin 22.9.1989 Strintzisin, Karageorgisille, kantajalle ja Minoanille lähettämästä teleksistä, joissa käsitellään pääasiallisesti intressiä muuttaa vuonna 1990 sovellettavia hintataulukoita koskevaa sopimusta siten, että maastoautoja ei sisällytettäisi luokkaan 4 (asuntovaunut jne.), vaan pituudeltaan yli 4,25 metriä olevien ajoneuvojen luokkaan.

- 40 Nämä asiakirjat osoittavat, että Anek piti kantajaa yhtenä yrityksistä, jotka osallistuivat kartelliin teleksien lähettämisaikana.
- 41 On siis ilmeistä, että näiden asiakirjojen laatijat uskoivat tuolloin, että ”viiden yhtiön” välillä oli ollut olemassa hintaluetteloita koskeva sopimus heinäkuusta 1987 lähtien ja että kantaja osallistui siihen vapaaehtoisesti. Kun otetaan huomioon, että kantaja myöntää vastaanottaneensa sille osoitetut asiakirjat, minkä vuoksi se tiesi kartellin olemassaolosta, ja että se ei tehnyt mitään oikaistakseen asiakirjojen laatijoiden käsitystä, on todettava, että kantaja tyytyi antamaan heidän ymmärtää, että heidän käsityksensä oli perusteltu. Edellä esitettyjen huomioiden perusteella on pääteltävä yhtäältä, että komissio on oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt toteen, että ro-ro-lauttapalveluihin Patraksen ja Anconan välillä sovellettavien hintojen osalta oli olemassa kartelli heinäkuun 1987 ja joulukuun 1989 välisenä aikana ja toisaalta, että edellä tarkastellut asiakirjat riittävät osoittamaan, että kantaja osallistui tähän kartelliin ainakin kesäkuun ja joulukuun 1989 välisen ajan.

2) Todisteet kantajan osallistumisesta kartelliin ennen vuotta 1989

- 42 Kantaja väittää, että komissio käyttää virheellisesti 15.3.1989 lähetettyä teleksiä perusteena osoittaakseen, että se osallistui kartelliin heinäkuusta 1987 lähtien, koska tämän teleksin laatija ei ole maininnut niiden ”muiden asianomaisten” identiteettiä eikä lukumäärää, joihin hän viittaa kirjoittaessaan ”kaikki reitillä Patras–Ancona liikennöivät varustamot” ja kirjoittaessaan ”kuten oli sovittu muiden osapuolten kanssa, vuoden 1988 hintapolitiikasta päätettiin 18.7.1987. Kyse on itse asiassa tavanomaisesta käytännöstä”.
- 43 Koska kuitenkin on katsottu, että komissio on oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt toteen tässä teleksissä mainitun kartellin olemassaolon ja sen, että kantaja osallistui tähän kartelliin vuoden 1989, on pääteltävä, että tulkitessaan

tätä asiakirjaa sen asiayhteydessä ja muiden käytettävissä olevien todisteiden valossa komissio saattoi katsoa, että kantaja oli yksi niistä yrityksistä, joihin 15.3.1989 päivätyn teleksin laatija viittasi yleisesti.

- 44 Komissio saattoi katsoa, että yleinen viittaus ”muihin asianomaisiin” eli kaikkiin niihin, joilla oli kaupallinen intressi yhteisten hintojen vahvistamiseen Kreikan ja Italian välisten ro-ro-lauttaliikennepalvelujen markkinoilla, koski myös kantajaa. Vaikka kantajan nimeä ei olekaan nimenomaisesti mainittu 15.3.1989 lähetetyssä teleksissä, on kiistatonta, että kantaja kuului tosiseikkojen tapahtuma-aikana ro-ro-lauttaliikenteen harjoittajiin reitillä Patras–Ancona. Tältä osin on huomattava, että edellä tarkastellussa kirjeenvaihdossa mainitut yritykset, joihin kantaja kuuluu, vastasivat tosiseikkojen tapahtuma-aikaan lähes kaikesta liikenteestä Patraksen ja Anconan välillä, kuten päätöksen kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee.
- 45 Kantaja ei ole käsiteltävänä olevassa tapauksessa esittänyt muita todennäköisiä selityksiä 15.3.1989 lähetetyssä teleksissä oleville lainauksille eikä mitään todisteita siitä, että teleksin laatija ei olisi tarkoittanut kantajaa viitatessaan reitillä Patras–Ancona liikennöiviin varustamoihin ja muihin asianomaisiin.
- 46 Näin ollen se, että kantaja ei ole 15.3.1999 lähetetyn teleksin vastaanottaja, ei poista tältä asiakirjalta kaikkea todistusvoimaa, sillä komissio voi pitää todisteena yrityksen, kuten kantajan menettelystä kolmansien välistä kirjeenvaihtoa (ks. vastaavasti em. asia Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 164 kohta). Lopuksi se, että yritystä ei ole mainittu jossakin asiakirjassa, ei ole todiste siitä, että se ei olisi osallistunut kartelliin, jos muut asiakirjat todistavat tai vahvistavat tämän, eikä maininnan puuttuminen saata uuteen valoon komission käyttämiä asiakirjatodisteita, jotka osoittavat sen osallistumisen sopimukseen (ks. vastaavasti em. asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 1390 ja 1391 kohta).

- 47 Kaiken edellä esitetyn perusteella on pääteltävä, että komissio saattoi katsoa, että teleksin laatijan lausumat koskivat muiden yhtiöiden ohessa kantajaa ja näin ollen, että nämä toteamukset paljastavat yhtäältä kantajan kiellettyyn kartelliin osallistumisen alkamisajankohdan, joka on siis ainakin 18.7.1987 lukien, ja toisaalta sen osallistumisen kartelliin koko vuoden 1988 ajan.
- 48 Väitteitä, jotka kantaja on esittänyt riitauttaakseen näiden komission kantajaa vastaan esittämien todisteiden todistusvoiman, ei voida hyväksyä.

3) Kantajan väitteiden tarkastelu

- 49 Kantaja huomauttaa ensiksi, että kaikki asiakirjat, jotka komissio esittää vuotta 1989 koskien, viittaavat itse asiassa vuoden 1990 kuljetuskauteen, sillä tavallisesti laivayhtiöt ilmoittavat ulkomaisille yhteistyökumppaneilleen uudet kuljetusmaksut niiden soveltamisvuotta edeltävänä kesänä.
- 50 Komissio ei tosin ole arvostellut kantajaa siitä, että tämä olisi 8.12.1989 jälkeen osallistunut samanlaisiin neuvotteluihin kuin muut kartellin jäsenet, jotka 8.12.1989 pidetyssä kokouksessa, johon kantaja ei osallistunut, neuvottelivat uuden hintoja koskevan sopimuksen (päätöksen 118 perustelukappale). On kuitenkin todettava, että vastoin kantajan väittämää komission päätelmä oli, että kantaja osallistui tilivuonna 1990 sovellettavien hintataulukoiden vahvistamiseen, vaikka tämä vahvistaminen tapahtuikin vuoden 1989 aikana. Komissio ei siis katsonut, että kantaja ei ole osallistunut neuvotteluihin kielletyistä sopimuksista, jotka koskivat hintataulukkoita vuodeksi 1990.

- 51 Tukeakseen väitetään, jonka mukaan komissio ei ole näyttänyt toteen kartellin olemassaoloa vuonna 1989, kantaja ei voi vedota siihen, että vuoden 1989 kirjeenvaihto koski pääasiallisesti vuoden 1990 hintataulukoiden käyttöönottoa. Päinvastoin kun tämä kirjeenvaihto luetaan asiayhteydessään, se osoittaa myös sen, että kartelli oli olemassa jo vuonna 1989, jonka kuluessa käytiin keskusteluja vuonna 1990 sovellettavista hinnoista. Riittää kun palautetaan mieleen Minoanin pyrkimykset — joihin viitataan sen Anekille 15.3.1989 lähettämän teleksin 2 ja 3 kohdissa — saada Anek hyväksymään vuodeksi 1989 laaditun sopimuksen ehdot, jotta voidaan päätellä, että kartelli oli olemassa vuonna 1989. Anekille lähetetyn teleksin eri kappaleissa todetaan ”aiemmassa teleksissämme — 27.2.1989 tekemiämme ehdotuksia— — Viittaamme tietysti päätökseenne hylätä ehdotuksemme, jotka koskivat yhteisen hintapolitiikan määrittelyä reitille Patras–Ancona; pyydämme, että suhtautuisitte ymmärtäväisesti jäljempänä esittämiimme kannanottoihin, jotka ovat vastaus näkemykseenne, jonka mukaan ette voi hyväksyä tavarankuljetusajoneuvojen voimassa olevia tariffeja vuodeksi 1989 — —”. Näissä kappaleissa viitataan myös ”kuorma-autojen jo voimassa olevaan tariffiin”. Ne osoittavat, että vuodeksi 1989 oli olemassa yhteinen hintapolitiikka. Samoin voidaan todeta Minoanin 22.6.1989 Anekille lähettämästä teleksistä, josta jäljennös toimitettiin kantajalle ja jonka liitteenä oli 26.6.1989 lukien kuorma-autoihin sovellettava kuljetusmaksu. On hylättävä kantajan väite, jonka mukaan kaikki asiakirjat, joihin komissio vuoden 1989 osalta vetoaa, koskisivat tosiasiallisesti vuoden 1990 kuljetuskautta.
- 52 Lisäksi ja samoista syistä kantaja ei myöskään voi väittää, että toinen Minoanin sille 20.6.1989 lähettämä teleksi ei millään tavoin liity vuoden 1989 hintapolitiikkaan vaan koskee pelkästään vuoden 1990 hintapolitiikkaa. Tämän teleksin sanamuodosta ilmenee, että kuorma-autojen osalta se koskee hyötyajoneuvoihin 1.11.1989 lukien sovellettavia kuljetusmaksuja.
- 53 Toiseksi kantaja pyrkii osoittamaan, että Minoanin sille 20.6.1989 lähettämä teleksi koskee pelkästään kuljetusmaksua, jota sovelletaan kuorma-autoihin eli erityiseen ajoneuvoluokkaan, jonka osalta komissio ei ole sisällyttänyt kantajaa niiden yritysten luetteloon, jotka osallistuivat sopimukseen yhteisen hinnan

vahvistamiseksi (ks. päätöksen 144 perustelukappale). Tämä väite on myös hylättävä, koska kantaja on tulkinnut virheellisesti päätöksen 144 perustelukappaletta, jossa todetaan seuraavasti:

”Esitetyn perusteella komissio katsoo, että Minoan, Anek, Karageorgis, Marlines ja Strintzis ovat osallistuneet perustamissopimuksen 85 artiklan vastaiseen sopimukseen sopimalla hinnoista, joita sovellettaisiin ro-ro-lauttaliikennepalveluihin Patraksen ja Anconan välisellä reitillä. Komissio katsoo myös, että Minoan, Anek, Karageorgis, Strintzis, Ventouris Ferries ja Adriatica sopivat yhdessä Patraksesta Bariin tai Brindisiin kulkevilla reiteillä sovellettavien kuorma-autotaksojen suuruudesta — —.”

54 On todettava, että toisin kuin kantaja väittää, tästä kappaleesta ilmenee selvästi, että komissio on katsonut kantajan osallistuneen lainvastaiseen sopimukseen hinnoista, joita sovelletaan kaikkiin ro-ro-lauttaliikennepalveluihin Patraksen ja Anconan välisellä reitillä, ja nämä palvelut käsittävät sekä matkustajien kuljetuksen että turisti- ja hyötyajoneuvojen kuljetuksen. Näin ollen se, että komissio on päättänyt rajoittaa päätöksessä näytetyksi katsottuja menettelyjä koskevat toteamuksensa Patraksesta Bariin ja Brindisiin suuntautuvien reittien osalta pelkästään hyötyajoneuvojen kuljetuspalveluihin, ei millään tavoin aseta kyseenalaiseksi sitä, että komissio on johdonmukaisesti hankkinut todisteita reittiä Patras–Ancona koskevista moitittavista menettelyistä.

55 Kolmanneksi kantaja väittää, että se ei ole milloinkaan halunnut ottaa osaa keskusteluihin kuljetusmaksuista muiden reitillä Patras–Ancona liikennöivien yhtiöiden kanssa, ja väittää, että se ei ole näin tehnyt. Edellä tarkastellut asiakirjat eivät kuitenkaan mahdollista tällaista tulkintaa. Kysymys ei ole pelkästään yhdestä erillisestä asiakirjasta vaan kantajan ja muiden reitillä Patras–Ancona liikennöivien yritysten välisestä kirjeenvaihdosta, joka osoittaa selvästi, että

pyrittiin pääsemään sopimukseen tarjottavien palveluiden hinnoista ja sovelta-
maan tätä sopimusta.

- 56 Neljänneksi kun otetaan huomioon edellä tarkasteltujen komission esittämien asiakirjojen todistusvoima, ei voida myöskään hyväksyä kantajan väitettä, jonka mukaan se ei ole milloinkaan osallistunut kokouksiin tai lähettänyt mitään asiakirjaa, joka osoittaisi sen hyväksyneen sopimuksen tai ottaneen siihen osaa. Kantaja ei voi väittää, että komissiolla ei olisi käytettävissään asiakirjoja, jotka osoittavat sen ottaneen yhteyttä muihin asianomaisiin yhtiöihin ilmoittaakseen niille, että se hyväksyi niiden näkökannat. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa kantajaa vastaan puhuvat asiakirjatodisteet ovat siinä kirjeenvaihdossa, jossa viitataan selvästi kiellettyihin sopimuksiin ja menettelyihin. Tämän vuoksi kantaja olisi voinut välttyä rikkomasta perustamissopimuksen 85 artiklaa ainoastaan siten, että se olisi kyseisen kirjeenvaihdon vastaanotettuaan irtisanoutunut tehokkaasti ja julkisesti sopimuksesta. On riidatonta, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa tällaista irtisanoutumista ei ole tapahtunut. Näissä olosuhteissa pelkästään se, että vastaanottaa muilta yhtiöiltä joukon teleksejä, joissa viitataan hintoja koskeviin sopimuksiin, riittää osoittamaan, että se osallistui niihin.
- 57 Kantaja ei myöskään voi vedota siihen, että komissio ei asianomaisten yritysten tiloihin tekemissään tarkastuksissa löytänyt ainuttakaan sen lähettämää asiakirjaa, sillä komissio voi pitää todisteena yrityksen menettelystä kolmansien välistä kirjeenvaihtoa (ks. vastaavasti em. asia Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 164 kohta). Lopulta se, että kantajaa vastaan puhuvia todisteita ei löydetty kantajan tiloista, ei aseta kyseenalaiseksi näiden asiakirjojen todistusvoimaa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 20.4.1999, Kok. 1999, s. II-931, 667 kohta).
- 58 Viidenneksi ei voida hyväksyä kantajan väitettä, jonka mukaan kaikkien kuljetusyhtiöiden ja kauppayhtiöiden välillä on yleinen käytäntö vaihtaa hintoja

ja myynnin ja kuljetuksen ehtoja koskevia tietoja, kun otetaan huomioon, miten selvästi kysymyksessä olevan kirjeenvaihdon laatijat ilmaisevat sekä yhteisen intressin yhteisten hintojen vahvistamiseen että hintasopimuksen toteuttamisen yksityiskohdat.

- 59 Kuudenneksi edellä esitettyä päätelmää ei muuta se, että kantaja on pienin viidestä asianomaisesta yrityksestä ja että se turvaa suurten kilpailevien yhtiöiden palveluihin nähden vähäisen matkustajien kuljetuspalvelun. Se, että kantaja oli aina edellä tarkastellun kirjeenvaihdon vastaanottaja, päinvastoin osoittaa, että muut yritykset pitivät sitä riittävän tärkeänä kilpailijana, jotta sen osallistumisella kartelliin oli merkitystä. Oikeuskäytännön mukaan se, että kantajan kumppanit ovat pitäneet kantajaa yrityksenä, jonka mielipide oli tiedettävä, ennen kuin yhteinen kanta voitiin määritellä, on yksi seikoista, jotka ovat omiaan osoittamaan yrityksen osallistumisen kilpailusääntöjen vastaiseen sopimukseen (ks. vastaavasti em. asia Tréfileurope v. komissio, tuomion 84 kohta).
- 60 Seitsemänneksi se, että varustamot, joiden aluksia kantaja hallinnoi, eivät ole milloinkaan valtuuttaneet sitä tekemään tällaisia sopimuksia, ei voi olla seikka, jonka vuoksi komissio ei voisi soveltaa siihen perustamissopimuksen 85 artiklaa silloin kun komissiolla on käytettävissään riittävät todisteet sen osallistumisesta kartelliin kilpailijoidensa kanssa. Asiakirja-aineistosta ilmenee selvästi, että muut yritykset pitivät juuri kantajaa kilpailijana, jonka kanssa oli päästävä sopimukseen hinnoista, eivätkä varustamoja, joiden aluksia se hallinnoi. Lopuksi ja joka tapauksessa komissio saattoi oikein perustein katsoa, että kantaja ja varustamot, joiden aluksia se hallinnoi, olivat yksi ja sama taloudellinen yksikkö perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamiseksi. Oikeuskäytännöstä seuraa, että jos välittäjä toimii päämiehensä hyväksi, sitä voidaan pääsääntöisesti pitää päämiehen yritykseen kuuluvana apuorganisaationa ja velvoitettuna noudattamaan päämiehen ohjeita ja se muodostaa näin tämän yrityksen kanssa yhden taloudellisen yksikön, samoin kuin työsuhteessa oleva työntekijä (em. asia Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 539 kohta).

61 Kantaja väittää kahdeksanneksi, että se ei ole soveltanut kysymyksessä olevia sopimuksia kyseisenä ajankohtana (1987–1989) ja että se on noudattanut itsenäistä kauppapolitiikkaa, joka eroaa muiden liikennöitsijöiden noudattamasta politiikasta ja jolle ovat tyypillisiä huomattavat hinnanalennukset. Komissio ei kuitenkaan ole velvollinen näyttääkseen toteen kartellin olemassaolon ottamaan huomioon riidanalaisen sopimuksen tosiasiallisia vaikutuksia silloin, kuin sopimuksen tarkoituksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että se, että yritys ei mukaudu siihen, mitä kokouksissa, joilla on selvästi kilpailunvastainen tarkoitus, on sovittu, ei estä sitä, etteikö yritys olisi täysin vastuussa osallistumisestaan kartelliin, jos se ei ole julkisesti sanoutunut irti siitä, mitä kokouksissa on sovittu (asia T-310/94, Gruber + Weber v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1043, 130 kohta; asia T-317/94, Weig v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1235, 87 kohta; em. asia Tréfileurope v. komissio, tuomion 85 kohta ja em. asia Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomion 1389 kohta). Lisäksi asiakirja-aineistosta ilmenee, että myös kantajan soveltamat alennukset kuuluivat ainakin vuodesta 1988 lukien kartellin sallimiin poikkeamiin, kuten muiden yhtiöiden kanssa oli sovittu. Kartelli mahdollisti tietyissä tilanteissa rajoitetut poikkeamat sovellettavista hinnoista. Minoanin kantajalle 12.6.1989 lähettämästä faksista ja 20.6.1989 lähettämästä teleksistä ilmenee, että jopa 10 prosentin suuruiset alennukset määrätystä hinnoista olivat sopimuksen piirissä sallittuja.

62 Lopuksi kantaja ei voi vedota uuteen perusteeseen, jonka mukaan sen vuoksi, että komission tiedonannot koskevat kreikkalaisia laivayhtiöitä ja että kantajan kotipaikka on Liberia, päätös on annettu sen tietämättä ja ilman, että sen lausumia olisi ennalta kuultu ja tutkittu. Koska tämä peruste on esitetty vasta vastauskirjelmässä (C1, s. 3), se on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla jätettävä tutkimatta. Joka tapauksessa päätöksen 119 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on ottanut tämän väitteen huomioon, hylännyt sen ja täsmentänyt, että se ei ole missään vaiheessa väittänyt, että rikkominen rajoittui kreikkalaisiin yhtiöihin. Kantaja ei siis voi vedota siihen, että se ei ole kreikkalainen yhtiö väittääkseen, että päätös, jossa viitataan kreikkalaisiin lauttayhtiöihin, ei koske sitä.

Päätelmä

- 63 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komissio on oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt toteen, että kantaja on osallistunut ro-ro-lauttapalveluihin reitillä Patras–Ancona sovellettavia hintoja koskevaan kartelliin 18.7.1987 ja 8.12.1989 välisenä aikana, kuten päätöksen 1 artiklan 1 kohdassa todetaan.
- 64 Lisäksi kaikesta juuri tarkastellusta seuraa, että kantaja ei voi arvostella komissiota siitä, että se ei olisi riittävästi perustellut päätöstä kantajan osalta.
- 65 Näin ollen kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 66 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja komissio on vaatinut kantajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kantaja on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Kanne hylätään.
- 2) Marlines SA veloitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

Cooke

García-Valdecasas

Lindh

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä joulukuuta 2003.

H. Jung

P. Lindh

kirjaaja

jaoston puheenjohtaja

II - 5254

Sisällysluettelo

Asian perustana olevat tosiseikat	II - 5229
Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset	II - 5233
Oikeudellinen arviointi	II - 5234
Asianosaisten lausumat	II - 5235
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*	II - 5236
1) Komission hallussa olevien todisteiden tarkastelu	II - 5238
a) Teleksi 15.3.1989 (päätöksen 9—12 perustelukappale)	II - 5238
b) Faksi 12.6.1989 (päätöksen 14 perustelukappale)	II - 5241
c) Kaksi teleksiä 20.6.1989 ja kaksi teleksiä 22.6.1989	II - 5241
d) Teleksi 30.6.1989	II - 5242
e) Teleksi 6.7.1989 (päätöksen 13 perustelukappale)	II - 5243
f) Teleksi 14.7.1989	II - 5244
g) Teleksit 17.7.1989 ja 22.9.1989	II - 5244
2) Todisteet kantajan osallistumisesta kartelliin ennen vuotta 1989	II - 5245
3) Kantajan väitteiden tarkastelu	II - 5247
Päätelmä	II - 5253
Oikeudenkäyntikulut	II - 5253